

حیات جاوید در علم اخلاق
محمدتقی آملی، مصحح (اکبر صفدری قزوینی)
ناشر: مرتضوی
تاریخ نشر: ۱۱ خرداد، ۱۳۸۴
تعداد صفحه: ۴۲۰

این کتاب شامل درسهای اخلاق آقا شیخ محمد تقی آملی است که شبهای چهارشنبه در مسجد مجدالدوله تهران برگزار می شده و در سال ۱۳۳۴ شمسی توسط دو نفر از شاگردان ایشان تنظیم شده و به نام حیات جاوید به چاپ رسیده است. این کتاب ارزنده پر از مطالب راهگشای علمی در امور اخلاقی است.

معرفی اجمالی آقا شیخ محمد تقی آملی

محمدتقی آملی، فقیه امامی، فرزند مولا محمد آملی از اعظام علمای معاصر و جامع معقول و منقول و مجتهد در فروع و اصول بود. هم در مراقبت و هم در سلوک الی الله نصیب وافی داشت.

از محضر استادانی چون میرزای نائینی و آقا ضیاء عراقی (اراکي) و آقا سید ابوالحسن اصفهانی بهره یافت و همچنین ایشان شاگرد برجسته علامه میرزا علی آقا قاضی بوده است.

از شاگردان او می توان به آیت الله حسن زاده آملی، آیت الله سید رضی شیرازی، آیت الله یحیی عابدی، آیت الله مصطفی مجد جامعی، آیت الله محی الدین انواری و... اشاره کرد.

از آثار او می توان به شرح عروة الوثقی و حاشیه بر شرح منظومه سبزواری اشاره کرد.

ساختار بندی کتاب:

بعضی از عناوین این کتاب عبارتند از:

□ فایده اخلاق چیست؟ (انسان برای دست یابی به سعادت ابدی و گذر از اسفل السالفین به مقام علیین و مقربین نیازمند شناخت اخلاق خوب و بد است که خود را از اخلاق زشت رها نموده و تخلیه کند و نفس را از اخلاق حسنه لبریز سازد. پس می بایست در ابتدا درک کند که اخلاق زشت چیست تا از آن دوری کند)

□ معرفت نفس، علت دیر رسیدن انسان به مراتب کمال (ما در ابتدا دارای قوه شهویه و غضبیه هستیم و در مرحله ای از زندگی خود یعنی جوانی باید آن را به عاقله تبدیل کنیم که امری دشوار است)

□ آیا قصد گناه کردن گناه است؟ آیا توبه واجب فوری است؟

□ رجا افضل از خوف است

□ نماز واقعی

□ فرق خوف و خشیت، حالت شوق چیست؟

□ توبه واقعی قبول می شود، تعداد گناهان کبیره، □ خطر کوچک شمردن گناه □ اظهار گناه □

□ حقیقت توبه (توبه حالتی است در قلب که انسان می خواهد روی به تعالی و ترقی داشته باشد اما این حالت به تنهایی کافی نیست بلکه باید به عرصه ی عمل برسد یعنی دست کشیدن از عملی که انجام آن مانع از تعالی است؛ تصمیم بر عدم انجام دوباره عمل و عزم بر جبران آنچه در گذشته انجام داده است)

□ صبر (صبر نیمی از ایمان است و اقسامی دارد از جمله صبر در برابر مال زیاد، مصیبت، قوه شهویه، خشم و...)

□ مقام مقربین، عجز از شکر

□ اقسام توبه کنندگان، توبه از دیدگاه علوم مختلف

□ سهل شمردن گناه پنهان

□ فایده ی اعمال ما چیست؟

□ معیار برتری علم، رحمت بیکران خدا، دل شکر آمیز

□ درس اشتیاق، انس ثمره ی محبت

□ مقام جذبه

□ نشانه های محبت، اسباب خوف محبان

□ ملاک خائف یا محب بودن (طالب خدا به بهشت و نعمت های آن قانع نیست و محبت به غیر خدا ندارد؛ به دنبال خلوت با اوست و در برابر معبود خاشع و فروتن است و همین ترس موجب ایجاد اعتدال در عبادت می شود و دشمن اظهار محبت و یا به رخ کشیدن آن است)

□ اثر کتمان محبت در تکامل انسان

□ رابطه ی دعا و رضا

□ ویژگی های رحیق مختوم

□ قرب به خدا چیست؟

□ غضب و اقسام و آثار بدنی و روحی آن (غضب پیدایش یک حالت نفسانی در روح است که آثارش بر بدن منعکس می شود. غضب موجب آثار جسمی و روحی است مثل: حسد، کینه و...)، درمان خشم

□ حلم حضرت سلیمان، خدا همه ی مخلوقاتش را دوست دارد و...

معاونت پژوهش

مدرسه علمیه الزهراء (س) گرگان

پاییز ۹۸

تیراژ/۳۰

قسم سوم؛ صبر در هنگام نزول غنا است یعنی وقتی که مال کثیری متوجه انسان شد ثبات و استقامت ورزد ونفس را مهار کند چنین قوه را ضبط النفس خوانند .

در مقابل، کسی است که افسار نفس را رها کرده و در حال غنا طغیان و سرکشی می نماید «ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی» ص ۱۰۶

قسم ششم؛ حفظ کردن نفس اسراری را که سرّی و پوشانیدنی باشد مثل کسی که رازی را به انسان بگوید و مایل باشد که این راز مخفی شود پس چنین حالتی را کتمان و صاحبش را کتوم خوانند در برابر کسی که نتواند آن راز را مخفی دارد و خیانت نماید و آن را افشا گویند. ص ۱۰۷

در مثال آورده اند که شخصی عقب گنجی می گشت و به اشخاص زیادی برخورد می کرد و آخر الامر شخصی به او در خواب گفت اگر می خواهی گنج را پیدا کنی تیر را در کمان بگذار و رها کن هر کجا افتاد همانجا را بکن، گنج رامی یابی. آن شخص مدت ۱۴ سال کارش این بود که تیر را می گذاشت به چله کمان و به قوت رستمی می کشید و چون آنجا را می شکافت گنج را پیدا نمی کرد. پس از ۱۴ سال در خواب دید کسی به اومی گوید: گفتیم هر جا که تیر را انداختی، گنج آنجاست نه اینکه بروی از رستم زور قرض کنی و تیر را بیندازی؛ بلکه تیر را بدون قوه و کشیدن زه کمان رها کن چون چنین کرد تیر به زیر پایش افتاد و آنجا را شکافت و گنج نمایان شد.

و این اشاره به این است که خدا نزدیک است به شما به طوری که هر چه را ببینی خدا را به او خواهی یافت و دیگر این طرف و آن طرف دویدن لازم ندارد پس اگر به مطالعه این راه معرفت و محبت برای ما پیدا شود جای دارد که گاهی مجلسی تشکیل داده و گرد هم جمع شویم و چیزی را مورد مطالعه قرار دهیم لیکن این عمرها کافی نمی باشد زیرا گفته شده برای نعمتها و کلمات الله پایانی نیست نتیجه این بحث آن شد که به دلایل و آیات غیر متناهی معرفت پیدا می شود و از معرفت هم محبت حاصل میشود چنانکه در حدیث است « تفکروا فی الاء الله ولا تفکروا فی ذات الله» ص ۴۸-۴۹